

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Bohuslava Hnízdila a soudců JUDr. Kateřiny Šimáčkové, JUDr. Milady Tomkové, JUDr. Jakuba Camrdy a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobců: **a) P. M.**, **b) N. M.**, zastoupených JUDr. Pavlem Ramešem, advokátem, se sídlem Fügnerovo náměstí 1808/3, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, odbor azylové a migrační politiky, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o přezkoumání rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 2. 2010, č. j. OAM - 307/VL - 07 - P09 - 2008, a ze dne 26. 2. 2010, č. j. OAM - 308/VL - 07 - P09 - 2008, v řízení o kasační stížnosti žalobce a) a b) proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 10. 2011, č. j. 61 Az 6/2010 - 48,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 10. 2011, č. j. 61 Az 6/2010 - 48, **se ruší**.

II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 2. 2010, č. j. OAM - 307/VL - 07 - P09 - 2008, a ze dne 26. 2. 2010, č. j. OAM - 308/VL - 07 - P09 - 2008, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Žalobcům **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o žalobě a řízení o kasační stížnosti.

IV. Ustanovenému zástupci žalobců, JUDr. Pavlu Ramešovi, advokátu, se sídlem Fügnerovo náměstí 1808/3, Praha 2, **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů ve výši 4608 Kč, která je splatná do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku z účtu Nejvyššího správního soudu.

Odůvodnění:

[1] Žalobci a) a b), manželé, občané Běloruské republiky, přicestovali letecky do České republiky dne 9. 4. 2008 a dne 11. 4. 2008 požádali o udělení mezinárodní ochrany.

[2] Žalobce a) ve své žádosti uvedl, že se v případě svého návratu do vlasti obává uvěznění. Již od svých šestnácti let se účastnil různých opozičních mítinků a demonstrací, se státními orgány však začal mít potíže po návratu z České republiky v roce 2007, kam se ženou odjel navštívit běloruské přátele, kteří svou zemi opustili kvůli vlastním opozičním aktivitám. Přítel policista jej tehdy varoval, že jeho telefon je odposloucháván a že státní orgány sledují jeho činnost na internetu a žalobce a) si všímal, že u jeho domu stávaly na zvláštním místě podezřelé automobily. Žalobce a) byl po této návštěvě poprvé předvolán na policii a vyzván, aby své styky s přáteli v ČR ukončil. V mezidobí žalobci sami vyráběli opoziční letáky, které rovněž doložili do správního spisu, a distribuovali je na mítincích. Žalobkyně b) byla v souvislosti s touto aktivitou pozvána na pohovor k děkanovi vysoké školy, již studovala. Na státní svátek Ústavy (15. 3.) žalobce odjel do Mogileva s vlastnoručně vyrobeným transparentem „Bělorusko do Evropy“, avšak byl zadržen policií a odvezen na policejní oddělení, kde byl zadržován po dobu 24 hodin. Dne 17. 3. 2008 jej tentýž přítel policista upozornil, že je proti němu zahájeno trestní stíhání, nevěděl z jakého důvodu, ale věděl, že jej uvězní. Následující den žalobce a) obdržel předvolání k výslechu, na němž byl varován, že se chová nevhodně a bude mít problémy. Dne 31. 3. 2008 obdržel druhou výzvu k dostavení se na policii, kde jej opět varovali a upozornili, že v této zemi nebude moci žít. Žalobce a) měl v souvislosti se svými politickými a lidsko-právními aktivitami potíže i v zaměstnání. Zaměstnavatel žalobce a) varoval před jeho postoji a nerespektováním různých nařízení podniku (vítání prezidenta, ponoukání svých podřízených k odebírání prezidentských novin a k účasti na sobotních akcích, aj.). Po těchto varováních byly stěžovateli a) nejprve odebrány odměny k platu, poté přišlo na důraznější varování a žalobce a) si před svým odjezdem ze země původu povšiml, že policie začala zaměstnavatele pravidelně navštěvovat.

[3] Žalobkyně b) ve své žádosti o mezinárodní ochranu uvedla, že se v případě návratu do vlasti obává uvěznění svého muže, žalobce a). Svou vlast opustila právě kvůli problémům, které měl její muž, sama byla jednou předvolána na policii, a to dne 3. 4. 2008, kde byla varována, že pomáhá svému muži roznášet letáky a že se s ním účastní shromáždění, což jí může způsobit velké problémy ve škole a její manžel může mít potíže též.

[4] Žalovaný o žádostech rozhodl v záhlaví označenými rozhodnutími tak, že žalobcům a) a b) mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), neudělil. Při svém rozhodování vycházel žalovaný, jak uvedl ve svých napadených rozhodnutích, ze Zprávy Ministerstva zahraničí Spojených států amerických o dodržování lidských práv v Bělorusku za rok 2008 ze dne 25. 2. 2009, z Informací MZV ČR ze dne 22. 9. 2009, ze dne 23. 8. 2006 a ze dne 28. 4. 2008, z Informací společnosti Člověk v tísni – společnosti při České televizi ze dne 10. 5. 2005 a ze dne 10. 7. 2006.

[5] Pokud jde o žalobce a), dospěl žalovaný k závěru, že tento ve správním řízení neuvedl žádné skutečnosti, na základě kterých by bylo možné učinit závěr, že by ve své vlasti byl pronásledován z důvodů azylově relevantních. Žalovaný nezpochybnil, že žalobce a) vyvíjel politickou činnost proti stávajícímu režimu, roznášel letáky, účastnil se

mítinků, projevoval nesouhlas s politikou běloruské vlády, nicméně tyto skutečnosti nejsou podle žalovaného samy o sobě důvodem pro udělení mezinárodní ochrany ve smyslu zákona o azylu. Žalobce sice zmínil, že byl jednou zadržen, nicméně mu bylo pouze ústně sděleno, že za tyto aktivity může být obviněn, a oficiální oznámení o zahájení stíhání neobdržel. Rovněž výpovědi žalobce a) o odposleších jsou založeny na jeho hypotetických domněnkách a žalobce neuvedl žádné reálné důkazy, které by jejich opodstatněnost potvrzovaly. Přestože byl žalobce a) celkem třikrát předvolán na místní oddělení policie, neměla pro něj tato předvolání podle žalovaného žádné další následky. Žalovaný rovněž poukázal na určité rozpory ve výpovědích žalobce a). První rozpor žalovaný shledal v tom, že zatímco v žádosti o mezinárodní ochranu žalobce uvedl, že jej přítel varoval, že je proti němu zahájeno trestní stíhání, v pohovoru k žádosti dne 17. 5. 2008 pak uvedl, že proti němu nebylo oficiálně vzneseno žádné obvinění. Dále podle žalovaného žalobce a) uvedl, že v souvislosti se svou účastí na opozičních shromážděních neměl žádné potíže, avšak ve vlastnoručně psaném prohlášení uvedl, že ho na shromážděních zadržovali. Pokud jde konkrétně o obavu žalobce a) z uvěznění, uvedl žalovaný, že pokud jde o možnost uvěznění za předchozí politickou činnost, neshledává tuto obavu opodstatněnou. Pokud jde o možné uvěznění z důvodu podání žádosti o mezinárodní ochranu v ČR, nejsou podle žalovaného případy represí neúspěšných žadatelů o azyl v zemi původu žalobce známy. Přestože byly přijaty zákony za účelem zpřísnění odpovědnosti za činy týkající se diskreditace Běloruské republiky (zákon č. 71-3 ze dne 15. 12. 2005 a novela trestního zákoníku), dochází na tomto základě ke stíhání pouze vysokých opozičních představitelů, nikoli osob, které podaly žádost o azyl v zahraničí.

Co se týká doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 zákona o azylu, vyhodnotil správní orgán situaci v Bělorusku jako natolik uspokojivou, že umožňuje bezpečný návrat žalobce a) do vlasti. Postih v případě návratu hrozí podle žalovaného pouze osobám, které byly v zemi svého původu politicky činné. Skutečnost, že je Bělorusko nedemokratickou zemí, sama o sobě nepostačí k udělení doplňkové ochrany.

[6] Rovněž žalobkyně b) podle žalovaného neuvedla žádné skutečnosti, na základě kterých by bylo možné učinit závěr, že ve své vlasti vyvíjela činnosti směřující k uplatňování politických práv a svobod ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu. Žalobkyně b) vypověděla, že kvůli své vlastní aktivitě při distribuci opozičních letáků problémy s policií neměla. Nikdy nebyla zadržena ani v průběhu nepovolených mítinků, kterých se zúčastňovala. Žalovaný konstatoval, že jedno předvolání na policii nelze považovat za takové potíže, které by svým stupněm, intenzitou a opakovaností dosahovaly pronásledování ve smyslu zákona o azylu. Sama za hlavní důvod svého odchodu ze země označila problémy svého muže, přičemž ani jeho obavy z pronásledování nebyly shledány jako relevantní ve smyslu azylového zákona. S obavami žalobkyně b) z navrácení do vlasti ve smyslu § 14a odst. 2 zákona o azylu se žalovaný vypořádal téměř totožně jako v rozhodnutí týkajícím se žalobce a) (výše v bodu [5]).

[7] Proti těmto rozhodnutím podali žalobce a) a žalobkyně b) žaloby ke Krajskému soudu v Ostravě. Žalobci ve svých žalobách odkázali na velké množství zpráv o své zemi původu, z nichž citovali pasáže, jež měly potvrdit jejich dosavadní výpovědi. Žalobci především namítali, že žalovaný nedostatečně zjistil informace o politické situaci v Bělorusku, a tvrdili, že konstatování žalovaného, že měli možnost bez problémů z Běloruska vycestovat, je zavádějící a svědčí o neznalosti situace v této zemi. Žalobci v této souvislosti poukázali na zprávy o své zemi původu, které vyvrací tvrzení žalovaného o tamější konsolidované situaci. Žalobci nesouhlasili se závěrem žalovaného, že neuvedli

žádné azylově relevantní skutečnosti, a poukazovali na to, jak složité, či dokonce nemožné, je domoci se v Bělorusku soudní ochrany. Pokud jde o rozhodnutí žalovaného o neudělení doplňkové ochrany, měli žalobci za to, že žalovaný vycházel z jednostranných informací o zemi původu. Žalobce a) dále v žalobě zpochybnil závěr žalovaného o rozporech v jeho výpovědích.

[8] Krajský soud řízení o obou žalobách spojil při ústním jednání ke společnému projednání a nadále jej vedl pod sp. zn. 61 Az 6/2010.

V případě žalobce a) krajský soud dospěl k závěru, že uváděné žalobcovy projevy nesouhlasu s děním a politikou vlády v Bělorusku nelze kvalifikovat jako pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu. Předvolání žalobce a) na policii nemělo pro žalobce žádné další důsledky a k jeho uvěznění, o němž se dozvěděl od svého přítele policisty, až do opuštění země původu nedošlo.

Ke stejnému závěru dospěl krajský soud ohledně žalobkyně b), která sama neměla s distribucí letáků žádné problémy a v souvislosti s účastí na nepovolených mítincích nikdy zadržena nebyla. Byla pouze dotazována policií a upozorněna na to, že by toto její chování mohlo mít špatné následky.

Pokud jde o doplňkovou ochranu podle § 14a odst. 2 zákona o azylu a obavu žalobců ze svého uvěznění po návratu do vlasti, uvedl krajský soud shodně s žalovaným, že takový postih hrozí opozičním představitelům či osobám aktivně a opakovaně vystupujícím proti běloruskému režimu, což ovšem není případ obou žalobců.

[9] Proti tomuto rozhodnutí krajského soudu podali dne 8. 11. 2011 žalobce a) [dále jen „stěžovatel a)“] a žalobkyně b) [dále jen „stěžovatelka b)“] kasační stížnost. Tuto kasační stížnost pak sami dne 21. 4. 2012 doplnili a dne 10. 4. 2012 ji doplnil jim soudem ustanovený zástupce. Stěžovatelé jednak tvrdili, že v průběhu soudního řízení do spisového materiálu doložili důkazy, které osvědčují intenzitu jejich potíží a nebezpečí, které jim v Bělorusku hrozí, avšak že se jimi krajský soud nezabýval. Soud při hodnocení situace v zemi původu prakticky odkázal na zjištění žalovaného, ten však podle stěžovatelů z materiálů o zemi původu použil pouze to, co nasvědčovalo nižší intenzitě hrozby ze strany státních orgánů a faktickou vynutitelností práva a fungováním mocenských struktur se ve správním řízení zabýval nedostatečně. Žalovaný pak podle stěžovatelů nedostatečně posoudil možnost udělit jim azyl podle § 12 zákona o azylu, neboť si v tomto směru neopatřil dostatek podkladů pro své rozhodnutí. Distribuce opozičních letáků, pozvání k děkanovi na pohovor v souvislosti s touto činností, sledování ze strany policie a výzva k ukončení styků s přáteli v ČR jsou jedny ze skutečností, které svědčí o pronásledování stěžovatelů v zemi jejich původu. Stěžovatelé jsou ohroženi na své osobní svobodě pro realizaci občanských práv, tj. kritiku politických poměrů v zemi původu. V této souvislosti stěžovatelé rovněž uvedli, že v Bělorusku není funkční systém policejní a justiční ochrany a že stát není schopen zajistit ochranu svých občanů před pronásledováním. Správní soudy se přitom obecně shodují na tom, že v takovém případě (tj. kdy žadatel projevuje důvodnou kritiku veřejné moci, za což jej vlastní stát pronásleduje) se azyl žadateli udělí.

Žalovaný i krajský soud rovněž nesprávně posoudili otázku udělení doplňkové ochrany; skutečnost, že jim v případě návratu do vlasti hrozí nebezpečí nelidského či ponižujícího zacházení, stěžovatelé doložili konkrétními důkazy a vyplývá i ze zpráv o zemi původu, z nichž žalovaný vycházel.

[10] Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti ze dne 27. 4. 2012 uvedl, že nezpochybňuje, že stěžovatel a) sice vyvíjel jistou politickou činnost proti stávajícímu

režimu v Bělorusku, avšak skutečnost, že roznášel letáky a účastnil se mítinků, sama o sobě není důvodem pro udělení mezinárodní ochrany. Předpokladem je, že se tato činnost dostala do okruhu zájmu státní orgánů; takové skutečnosti však stěžovatel a) neuvedl. V dalším žalovaný odkázal na odůvodnění napadeného správního rozhodnutí.

[11] Dříve než Nejvyšší správní soud přistoupil k věcnému posouzení kasační stížnosti, bylo na něm zhodnotit, zda kasační stížnost splňuje všechny formální náležitosti. Dospěl k závěru, že kasační stížnost byla podána včas, napadené rozhodnutí je rozhodnutím, proti kterému lze tento mimořádný opravný prostředek ve smyslu § 102 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „s. ř. s."), podat, a stěžovatelé jsou osobami, které byly účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí vzešlo. Rovněž jsou řádně zastoupeny ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s. Kasační stížnost je tedy přípustná.

[12] Nejvyšší správní soud se dále ve smyslu § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelů. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Vymezením institutu přijatelnosti kasační stížnosti ve věcech mezinárodní ochrany se Nejvyšší správní soud podrobně věnoval např. v usneseních ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS, ze dne 4. 5. 2006, č. j. 2 Azs 40/2006 - 57, (všechna zde citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), v nichž dospěl k závěru, že o přijatelnou kasační stížnost se může jednat mimo jiné tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. K takovému pochybení došlo právě i v nyní posuzovaném případě.

[13] Žalobci ve svých žalobách poukazovali na některé nedostatky správního řízení a namítali nesprávnost některých závěrů žalovaného a vady řízení před žalovaným [zejména tedy vady při zjišťování skutkového stavu, nesprávnost závěru o rozporech ve výpovědích stěžovatele a), zlehčení obavy stěžovatele a) z uvěznění, aj.]. Každou ze svých námitek žalobci opřeli o citaci relevantní pasáže z některé ze zpráv o zemi původu, které souhrnně citují na první straně své žaloby. Krajský soud v odůvodnění napadeného rozsudku uzavřel, že se ztotožňuje se závěry žalovaného, že projevy nesouhlasu žalobce a) s děním v Bělorusku ani uváděné předvolání na policii a obavy z údajného uvěznění není možno kvalifikovat jako pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu. Dále se krajský soud ztotožnil s žalovaným, že žalobkyně b) sama v souvislosti s distribucí letáků zadržena nebyla a že předvolání k výslechu žádné problémy se státními orgány neznačí.

[14] Z uvedeného je zřejmé, že krajský soud ve svém rozhodnutí učinil velmi obecný závěr doplněný odkazem na rozhodnutí žalovaného, aniž by se konkrétně vyjádřil k jednotlivým žalobním námitkám. Konkrétně se krajský soud nevypořádal především s námitkou nedostatečného zjištění informací o zemi původu pro účely rozhodování o udělení azylu podle § 12 zákona o azylu a námitkou použití jednostranných informací o zemi původu, pokud jde o udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 1 zákona o azylu. Dále krajský soud neřešil námitku vyvracející závěr žalovaného o rozporech ve výpovědích stěžovatele a) a argument, že obavu z vycestování nemusí mít jen opoziční politici, ale i jiní odpůrci režimu. Krajský soud rovněž žádným způsobem nevzal v potaz informace o zemi původu, jejichž výčet žalobci v žalobě uvedli a z nichž některé pasáže citovali na podporu své argumentace. Přestože žalobci po krajském soudu nepožadovali výslovně provést tyto informace jako důkaz, skutečnost, že na nich vystavěli svou žalobu, měla vést krajský soud

k tomu, aby se v odůvodnění rozsudku vypořádal alespoň s těmi citovanými pasážemi, jimiž stěžovatelé argumentují. Již z těchto důvodů je napadený rozsudek v této části nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů rozhodnutí a přísluší jej podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušit.

[15] Ruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu, může podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s., ve znění účinném od 1. 1. 2012, současně rozhodnout o zrušení rozhodnutí správního orgánu, pokud již v řízení před krajským soudem byly pro takový postup důvody.

[16] Stěžovatel a) v celém průběhu řízení v podstatě tvrdí, že byl pronásledován pro projevování svých politických a lidsko-právních názorů a že mu v případě návratu do vlasti hrozí uvěznění. Ve své kasační stížnosti stěžovatel a) nesouhlasil především se způsobem, jakým krajský soud a žalovaný posoudili jeho obavu z uvěznění po jeho případném návratu do země původu - krajský soud k tomu uvedl, že k obávanému uvěznění až do odjezdu ze země nedošlo, a žalovaný ve svém rozhodnutí konstatoval, že stěžovatel a) tuto obavu založil pouze na sdělení přítele a v průběhu řízení nepředložil žádnou věrohodnou skutečnost, na základě které by bylo možno mít jeho obavy za oprávněné.

[17] Nejvyšší správní soud se k povinnosti tvrdit a prokazovat tvrzené skutečnosti v azylovém řízení již několikrát ve své rozhodovací praxi vyjadřoval. Pokud jde o břemeno tvrzení v řízení o azylu, to stíhá žadatele o azyl. V rozsudku ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007 - 63, dospěl zdejší soud k závěru, že „*je nesporné, že pokud by stěžovatel ani nenamítal skutečnosti svědčící o tom, že došlo, nebo že by potenciálně mohlo dojít, k zásahu do jeho lidských práv ve smyslu ustanovení § 12 zákona o azylu, pak není třeba se situací v jeho zemi původu do detailu zabývat .... V případě, že žadatel o udělení mezinárodní ochrany však uvádí skutečnosti podřaditelné pod taxativní výčet důvodů pro udělení azylu ve smyslu ustanovení § 12 zákona o azylu, pak je třeba žadatelem uváděné skutečnosti konfrontovat se zjištěními týkajícími se politického prostředí v zemi původu žadatele*“.

[18] Břemeno důkazní je již výrazněji rozloženo mezi žadatele o mezinárodní ochranu a žalovaného. V mnoha případech však musí žalovaný rozhodovat za důkazní nouze, tj. tehdy, když není ani žadatel ani žalovaný schopen doložit či vyvrátit určitou skutečnost či tvrzení žádným přesvědčivým důkazem. V takových případech zůstává jediným důkazním prostředkem výpověď žadatele a klíčovým faktorem se stává posouzení celkové věrohodnosti žadatele a posouzení pravděpodobnosti, zda k události opravdu došlo podle výpovědi žadatele (srov. např. rozsudek ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, publikovaný pod č. 1749/2009 Sb. NSS). Právě taková situace nastala v projednávané věci v souvislosti s tvrzením stěžovatele a), že jej několik týdnů před odjezdem varoval přítel policista, že proti němu bylo zahájeno trestní stíhání a že mu hrozí uvěznění.

[19] Pokud jde o samotnou věrohodnost tvrzení žadatele o azyl, odkazuje Nejvyšší správní soud na svůj rozsudek ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57, publikovaný na www.nssoud.cz, v němž uvádí, že „ *(...) není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědí žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují*“. Pokud se tedy žadatel o mezinárodní ochranu po celou dobu řízení ve věci mezinárodní ochrany

drží jedné dějové linie, jeho výpovědi lze i přes drobné nesrovnalosti označit za konzistentní a za souladné s dostupnými informacemi o zemi původu, pak je třeba z takové výpovědi vycházet (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2008, č. j. 2 Azs 49/2008 - 83, www.nssoud.cz).

[20] Stěžovatel a) ve svých výpovědích poukazoval na to, že se účastní různých opozičních mítinků a demonstrací již od svých šestnácti let, v jeho dětství se jich účastnili jeho rodiče. Potíže stěžovatele a) se státními orgány však začaly až po návratu z České republiky v roce 2007, kam stěžovatelé odjeli navštívit své běloruské přátele, kteří svou zemi opustili kvůli vlastním opozičním aktivitám. Po svém návratu byl stěžovatel a) poprvé předvolán na policii, poté se tak do jeho odjezdu ze země (duben roku 2008) stalo ještě třikrát. Poslední dvě předvolání souvisela s jeho protestem na náměstí v Mogilevu v březnu roku 2008, při němž byl zadržen s transparentem „Bělorusko do Evropy" na dobu 24 hodin. V mezidobí stěžovatel a) vyráběl opoziční letáky, které na opozičních akcích distribuoval se svou ženou, stěžovatelkou b). Stěžovatel má rovněž za to, že byl od roku 2007 odposloucháván, že byly kontrolovány internetové stránky, které navštěvoval, a hovořil rovněž o potížích v zaměstnání (odebrání odměn a varování ze strany nadřízených z důvodu, že odmítal nutit své podřízené odebírat prezidentské noviny Sovětská Bělorus, Republika a Úderní fronta a účastnit se sobotních akcí, vítání prezidenta). Po těchto událostech se stěžovatel od svého kamaráda, příslušníka policie, dozvěděl informaci, že proti němu mělo být zahájeno trestní stíhání, na základě které začal připravovat odjezd ze země (prostřednictvím cestovní kanceláře) a až do odjezdu (duben 2008) pociťoval obavu z dalšího vývoje událostí. Zdejší soud má za to, že nejenže je stěžovatel v průběhu řízení při vyprávění svého azylového příběhu konzistentní (žádost a pohovory stěžovatele nejsou nijak v rozporu), popsané události na sebe logicky navazují a z jejich popisu je zřejmá eskalace potíží stěžovatele během posledního roku (a zejména pak během posledních dvou měsíců) jeho pobytu v Bělorusku, ale že rovněž plně zapadají do charakteristiky země původu, která vyplývá z jednotlivých podkladových zpráv (omezení svobody shromažďovací, zadržování oponentů režimu, souvislost politické činnosti a problémů na pracovišti, monopol státu na internetové služby, odposlechy, atd). V kontextu těchto ostatních událostí předcházejících varování přítele policisty, že bylo proti stěžovateli a) zahájeno trestní stíhání, neshledává zdejší soud stěžovatelovu obavu z uvěznění nijak nadsazenou či hypotetickou, jak uvádí žalovaný.

[21] Údajné rozpory ve výpovědích stěžovatele a), na něž poukazuje žalovaný na str. 8 svého rozhodnutí, se týkají jednak otázky, zda bylo proti stěžovateli a) zahájeno trestní stíhání, a dále, zda měl stěžovatel a) potíže se státními orgány v souvislosti s účastí na demonstracích. První rozpor žalovaný spatřuje v tom, že zatímco v žádosti stěžovatel a) uvedl, že jej varoval kamarád policista, že je proti němu zahájeno trestní stíhání, v pohovoru o měsíc později uvedl, že proti němu nebylo oficiálně vzneseno žádné obvinění. Tento nesoulad ve výpovědích stěžovatel a) vyjasnil na dotaz pracovnice žalovaného přímo při pohovoru dne 17. 5. 2008, neboť uvedl, že oficiálně proti němu nebylo vzneseno žádné obvinění, že informaci o trestním stíhání ví od svého kamaráda, který pracuje u policie. Toto vysvětlení je podle zdejšího soudu zcela srozumitelné a zjevně v dané chvíli postačovalo i pracovnici žalovaného, neboť se na rozpor již dále netázala a přistoupila k dalšímu dotazu. Stejným způsobem měl žalovaný poskytnout stěžovateli a) možnost objasnit i druhý udávaný rozpor v jeho výpovědích. Přestože tak neučinil, lze z výpovědí stěžovatele v prvním a druhém pohovoru (26. 1. 2010) dovodit, že pokud v žádosti hovořil o zadržování na mítincích, měl na mysli opoziční demonstraci v Mogilevě dne 15. 3. 2008

na den Ústavy, při níž byl zadržen s transparentem „Bělorusko do Evropy“ v rukou na dobu 24 hodin. Nejvyšší správní soud tedy neshledal rozpor ani v této části stěžovatelovy výpovědi a má za to, že stěžovatel a) je věrohodný ve všech relevantních aspektech jeho žádosti o mezinárodní ochranu.

[22] Z výpovědí stěžovatele je zřejmé, že pociťuje velmi silný nesouhlas s děním v Bělorusku, který se před svým odjezdem nezdráhal projevovat veřejně. Současně nelze předpokládat, že by v těchto svých aktivitách po případném návratu do země ustal a nelze to po něm ani požadovat, vzhledem k tomu, že by byl omezován v chování, které je v ostatních demokratických zemích přirozeným projevem politické svobody jednotlivce a jeho základních lidských práv a občanských svobod. Z výpovědí stěžovatele je zřejmé, že oponentské a lidskoprávní aktivity představují pro stěžovatele důležitou součást jeho života (již od dětství, neboť se podobným způsobem angažovali již jeho rodiče) a že jeho potřeba sociálně a politicky se angažovat je velmi intenzívní.

[23] Jak vyplývá z výše uvedeného, stěžovatel v dané době čelil celé sérii ústrků, které ve světle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 10. 2006, č. j. 2 Azs 66/2006 - 61, publikovaného pod č. 1066/2007 Sb. NSS, samy o sobě sice nedosahovaly dostatečné intenzity či systematičnosti, aby je bylo možné považovat za psychický nátlak, avšak správní orgány ani krajský soud se ve svých rozhodnutích nezabývaly tím, zda tyto útoky, nedosahují požadované intenzity společně, tedy ve svém souhrnu, a zda se tedy v případě stěžovatele a) nejedná o tzv. pronásledování na kumulativním základě. V tomto ohledu lze citovat rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 9. 2007, č. j. 1 Azs 40/2007 - 129 (dostupný na www.nssoud.cz), podle nějž je pro účely řízení o udělení azylu „*v každém takovém případě nutno pečlivě posuzovat, zda konkrétní formy negativních reakcí žadatelova okolí dosáhly jednotlivě či ve svém souhrnu (kumulativně) takové intenzity, aby je bylo lze považovat za ‚opatření působící psychický nátlak‘ ve smyslu § 2 odst. 6 zákona o azylu*“ (pozn. NSS: aktuálně se jedná o ustanovení § 2 odst. 8 zákona o azylu). Tento postup je zcela v souladu s právem Evropské unie, neboť podle čl. 9 odst. 1 písm. b) kvalifikační směrnice, je za pronásledování považováno jednání, které je souběhem různých opatření, včetně porušování lidských práv, které je dostatečně závažné k tomu, aby postihlo jednotlivce způsobem podobným uvedenému v písmenu a) tohoto ustanovení. Podle písmena a) je pak za pronásledování považováno jednání, které je svou povahou nebo opakováním dostatečně závažné, aby představovalo vážné porušení základních lidských práv, zejména práv, od nichž se podle čl. 15 odst. 2 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nelze odchýlit. Skutečnost, že „*koncept pronásledování na kumulativním základě byl již všeobecně akceptován*“ (srov. Molek, P. Právní pojem „pronásledování“ v souvislostech evropského azylového práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 76 - 77) vyplývá i z bodu 4 Společného postoje ze dne 4. března 1996 vymezeného Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o harmonizovaném používání definice pojmu uprchlík ve smyslu článku 1 Ženevské úmluvy ze dne 28. července 1951 o právním postavení uprchlíků, v němž se Rada Evropské unie vyjádřila ve smyslu, že „*několik druhů pronásledování se může vyskytnout zároveň a kombinace událostí, které, jsou-li brány zvlášť, nejsou pronásledováním, může podle okolností představovat skutečné pronásledování nebo být považována za vážný důvod pro obavy z pronásledování.*“ Přestože je v tomto směru úprava vtělená do kvalifikační směrnice aktuálnější, nejsou s ní zde citované závěry ze Společného postoje nijak v rozporu.

[24] Tím, že se žalovaný ani krajský soud otázkou intenzity kumulativního působení jednotlivých represivních opatření a hrozeb namířených proti stěžovateli a) nezabývali, dopustili se zásadního pochybení, které mohlo mít dopad do jeho hmotně-právního postavení.

[25] Pokud jde o závěry krajského soudu i žalovaného ve vztahu k doplňkové ochraně podle 14a § odst. 1 zákona o azylu, není podle dosavadní judikatury zdejšího soudu, která průběžně vychází z dostupných zpráv o Bělorusku, přiměřeně pravděpodobné, že by neúspěšní žadatelé o azyl v zahraničí byli po návratu nějakým způsobem postihováni podle zákona č. 71-3 ze dne 15. 12. 2005 a čl. 369-1 běloruského trestního zákoníku (zavedení trestného činu diskreditace republiky, tj. poskytnutí vědomě lživých údajů o politickém, ekonomickém, sociálním, vojenském nebo mezinárodním postavení Běloruské republiky, cizímu státu, zahraniční nebo mezinárodní organizaci). Tato judikatura však připouští výjimky, a to právě v případech, kdy se jedná o osoby, které by mohly být pro režim nějakým způsobem „zajímavými“ (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 9. 2009, sp. zn. 7 Azs 57/2009), tedy např. kdy jsou policejní orgány informovány o skutečnosti, že stěžovatel požádal v České republice o mezinárodní ochranu, kdy se po stěžovateli vyptávají lidé v civilním oblečení, rodičům vyhrožují a sledují je (rozsudek ze dne 4. 11. 2009, č. j. 2 Azs 42/2008 - 125). Rovněž situace stěžovatele a) je v tomto ohledu specifická, nejedná se o obyčejného ekonomického žadatele, v zemi svého původu měl uspokojivé zaměstnání odpovídající jeho vzdělání, tj. dvěma vysokým školám v oboru elektroinženýrství a ekonomie, vlastní byt, měl dobré rodinné vztahy a před svým útěkem z vlasti byl předmětem pozornosti policie. Z těchto důvodů má zdejší soud za to, že jej nelze mít za „běžného“ neúspěšného žadatele o azyl, ohledně něhož ze zpráv o zemi původu i z judikatury zdejšího soudu vyplývá, že mu v případě návratu do vlasti postih podle citovaných zákonů týkajících se diskreditace republiky nehrozí. Uvedené skutečnosti mohou vést státní represivní složky k tomu, že stěžovatel a) bude podroben jinému režimu než ti, kteří v zahraničí žádali o azyl bez předchozího konfliktu se státní mocí. Nejde přitom jen o užití příslušného ustanovení zákona, který zakazuje šířit v zahraničí negativní zprávy o Bělorusku, ale především o to, že nelze vyloučit, že by stěžovatel a) nečelil stejnému či horšímu zacházení, jakému čelil v době před svým odjezdem (srov. rovněž rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 7. 2011, č. j. 2 Azs 18/2011 - 86). V tomto směru se krajský soud i žalovaný až příliš lehce vypořádali s tím, že obavy stěžovatele a) z uvěznění jsou jen hypotetické a blíže nepodložené. Znovu je však v této souvislosti nutné připomenout konstantní judikaturu Nejvyššího správního soudu (rozsudek ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57, www.nssoud.cz): „*Není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědí žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují.*“

[26] Vzhledem k tomu, že tedy Nejvyšší správní soud při přezkumu zjistil jiné vady řízení před správním orgánem, způsobující nezákonnost rozhodnutí žalovaného ve vztahu ke stěžovateli a), postupoval tedy v souladu s § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. a současně se zrušením rozhodnutí krajského soudu zrušil i rozhodnutí žalovaného, neboť pro to byly důvody již v řízení před krajským soudem.

[27] Rovněž pokud jde o stěžovatelku b), má zdejší soud za to, že se krajský soud nevypořádal se všemi žalobními námitkami a žádným způsobem nevzal v potaz informace

o zemi původu, jejichž výčet žalobci v žalobě uvedli a z nichž některé pasáže citovali na podporu své argumentace - viz bod [14] odůvodnění tohoto rozsudku. Rovněž ve vztahu k ní trpí tedy napadený rozsudek nepřezkoumatelností pro nedostatek důvodů rozhodnutí.

[28] Pokud jde o závěry žalovaného týkající se stěžovatelky b), ztotožňuje se Nejvyšší správní soud s tím, že občasná účast na opozičních mítincích, podílení se na distribuci opozičních letáků, předvolání na pohovor s děkanem a jedno předvolání na policii, které navíc souviselo spíše s aktivitami jejího manžela, nelze považovat za potíže takového charakteru, intenzity a opakovanosti, aby je bylo možno mít za pronásledování ve smyslu zákona o azylu či aby mohly být považovány za jednání schopné vyvolat opodstatněnou obavu z pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu.

[29] Stěžovatelka b) je však svázána s osudem svého manžela a mohla by tak případně splňovat podmínky pro udělení azylu za účelem sloučení rodiny podle § 13 odst. 1 zákona o azylu, podle kterého se rodinnému příslušníkovi azylanta, jemuž byl udělen azyl podle § 12 nebo § 14, v případě hodném zvláštního zřetele udělí azyl za účelem sloučení rodiny, i když v řízení o udělení azylu nebude v jeho případě zjištěn důvod pro udělení azylu podle § 12. Navíc za situace, kdy krajský soud řízení o žalobách stěžovatelů spojil do společného řízení a vydal ve věcech obou žalob pouze jediný rozsudek, v němž výrokem I. zamítl obě žaloby, nelze vzhledem k výše uvedenému rozhodnout jinak než podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. zrušit spolu s rozhodnutím krajského soudu nejen rozhodnutí žalovaného ve vztahu ke stěžovateli a), ale i jeho rozhodnutí týkající se stěžovatelky b).

[30] Na okraj Nejvyšší správní soud žalovanému vytýká, a to jak ve vztahu ke stěžovateli a), tak pokud jde o stěžovatelku b), nedostatky při vedení správního spisu. Žalovaný v obou svých správních rozhodnutích uvádí, že pokud jde o situaci v zemi původu stěžovatelů, vycházel ze Zprávy Ministerstva zahraničí Spojených států amerických o dodržování lidských práv v Bělorusku za rok 2008 ze dne 25. 2. 2009, z Informací MZV ČR ze dne 22. 9. 2009, ze dne 23. 8. 2006 a ze dne 28. 4. 2008, z Informací společnosti Člověk v tísni – společnosti při České televizi ze dne 10. 5. 2005 a ze dne 10. 7. 2006. Zatímco některé z těchto zpráv se nachází pouze ve správním spise vedeném ve věci stěžovatelky b), jiné dvě se nenachází v žádném ze správních spisů. Je tedy na žalovaném, aby v navazujícím řízení uvedl tento stav do souladu s §17 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

[31] Dle § 110 odst. 3 s. ř. s. byl Nejvyšší správní soud povinen rozhodnout o nákladech řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského soudu.

[32] Přestože byli stěžovatelé v řízení o kasační stížnosti úspěšní, právo na náhradu nákladů řízení neuplatnili a ani ze spisu nevyplývá, že by jim nějaké náklady v souvislosti s tímto řízením vznikly. Proto zdejší soud rozhodl tak, že se jim právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

[33] Dále je třeba opětovně rozhodnout o náhradě nákladů řízení před krajským soudem, vzhledem k tomu, že rozhodnutí krajského soudu bylo výrokem I. tohoto rozsudku Nejvyšším správním soudem zrušeno, a to včetně výroku o nákladech řízení, který je výrokem akcesorickým a který zněl tak, že právo na náhradu nákladů řízení nemá žádný z účastníků. Žalobce je ve světle tohoto rozhodnutí nutno v řízení před krajským

soudem považovat za úspěšné a mají tedy na náhradu nákladů řízení proti žalovanému právo podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Vzhledem k tomu, že však žalobci ve své žalobě ani v průběhu soudního řízení své právo na náhradu nákladů řízení neuplatnili, soud jim náhradu nákladů řízení o žalobě nepřiznal.

[34] Stěžovatelům byl usnesením ze dne 28. 2. 2012, č. j. 6 Azs 4/2012 - 29, ustanoven zástupcem JUDr. Pavel Rameš, advokát, se sídlem Fügnerovo náměstí 1808/3, Praha 2. Ustanovenému advokátovi se přiznává odměna za jeden úkon právní služby podle § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), konkrétně za sepis doplnění kasační stížnosti, která činí 2100 Kč (podle § 7 bod 5. ve spojení s § 9 odst. 3 advokátního tarifu). Dále se ustanovenému zástupci přiznává paušální náhrada hotových výdajů ve výši 300 Kč (podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu). Vzhledem k tomu, že se v dané věci jedná o společné úkony při zastupování dvou osob, náleží advokátovi za každou takto zastupovanou osobu mimosmluvní odměna snížená o 20 % (§ 12 odst. 4 advokátního tarifu). Vzhledem k tomu, že je ustanovený zástupce plátcem DPH, zvyšuje se mu odměna dále o tuto daň. Celkově tedy ustanovenému advokátovi byla přiznána částka 4608 Kč, k jejíž výplatě byla stanovena přiměřená lhůta.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. června 2012

JUDr. Bohuslav Hnízdil
předseda senátu